

Draaiboek Amerikaans Vuilbroed

digitale versie

Imkers Nederland

Nederlandse Bijenhoudersvereniging

Beroepsimkers Vereniging Nederlandse Imkers

Bijen@WUR

Versie 1.4 (2024)

Draaiboek bij verdenking van Amerikaans Vuilbroed

Het melden van bijenvolken die mogelijk meldingsplichtige ziektes hebben is verplicht. Naast de Kleine Bijenkastkever en de tropilaelapsmijt, die beiden nog niet in ons land voorkomen, is Amerikaans Vuilbroed meldingsplichtig.

Het protocol dat gevolgd dient te worden bij verdenking van AVB, wordt hier beschreven.

A) Ontdekking ziekteverschijnselen door imker met verdenking van AVB

1. Betreffende imker legt contact met de lokale Bijengezondheidscoördinator (BGC'er) van een imkersvereniging. Het overzicht van BGC'ers van de NBV is in te zien op de website van de NBV: <https://BGC.debijenhouders.nl/>. Contact met een BGC'er van Imkers Nederland (IN) gaat via het secretariaat van IN. Elke afdeling van IN heeft een BGC'er.
2. In afwachting van het bezoek van de BGC'er worden geen standplaatsen (lees: volken die minder dan 100 meter van elkaar staan) van andere imkers meer bezocht en worden ook geen imkers (met uitzondering van de BGC'er) toegelaten op het terrein van de verdachte bijenvolken. Ook worden bijenvolken van de standplaats niet meer verplaatst.
3. BGC'er bezoekt de imker voor de eerste inspectie in wegwerpkleding en samen met de imker wordt het broedbeeld bekeken. Daarna voert de imker indien nodig de luciferproef uit op aanwijzingen van de BGC'er. De BGC'er observeert en legt uit terwijl de imker het werk uitvoert. De BGC'er raakt het bijenvolk niet aan en neemt geen eigen imkermaterialen mee. De BGC'er maakt foto's van de verdachte raten met daarop het broedbeeld en de standplaats/ bijenstal. Indien de imker de BGC'er niet wil toelaten op het terrein kan de BGC'er de NVWA inschakelen.
4. Geen vervolgstappen als bij inspectie **geen verdenking** van AVB blijkt. Als AVB niet kan worden uitgesloten, ga verder naar B.

B) AVB kan niet worden uitgesloten

1. Imker meldt het vermoeden van AVB, samen met de BGC'er, aan de NVWA op het landelijk meldpunt dierziekten: Tel.: 045-5463188; er vindt geen communicatie over een mogelijke AVB besmetting naar buiten plaats.
2. NVWA vraagt om bevindingen aan de hand van formulier "[Eerste melding ziekteverschijnselen bijenbroed](#)".
3. Op verzoek van de NVWA wordt een monster opgestuurd naar het WBVR in Lelystad. Voor adres en contactgegevens, zie [Materiaal inzenden - WUR](#).
4. De imker neemt het monster onder toezicht van de BGC'er zodat het nemen en opsturen van het monster zo hygiënisch mogelijk gebeurt. Zie: "[Het bemonsteren van bijenvolken in het kader van Amerikaans Vuilbroed](#)".
5. Het monster wordt opgestuurd door de imker met het ingevulde opdrachtformulier voor de diagnostiek van bijenziektes. Deze is te vinden op de website: [Diagnostiek: Overige diersoorten - WUR](#) en de naam van het document is "[Opdrachtformulier diagnostiek bijen](#)".
6. Op het opdrachtformulier kan aangegeven worden dat het een verdenking betreft van AVB en dat derhalve de factuur naar de NVWA opgestuurd dient te worden.
7. De resultaten van het laboratoriumonderzoek en de vaststelling of er sprake is van AVB zal ongeveer 5 werkdagen duren; Binnen deze termijn gelden de omgangsregels zoals beschreven onder A2. Bij betreffende kasten worden de vlieggaten verkleint om de kans roverij te verkleinen.
8. Tijdens deze periode bereidt de BGC'er zich voor op een positief resultaat en begint met het verzamelen van de contactadressen van imkers die bijenkasten in een straal van 3 km van de verdachte bijenstand hebben of hadden staan in het kalenderjaar met inachtneming van de AVG.
9. Indien de test op AVB negatief is, wordt de melding door de NVWA ingetrokken en wordt de BGC'er/ imker (de contactpersoon zoals vermeld op het opdrachtformulier) geïnformeerd door de NVWA. Is de test positief, dan wordt het protocol onder C verder gevolgd.

C) Acties bij vaststelling besmetting met AVB

1. NRL meldt besmetting met AVB aan NVWA.
2. NVWA informeert de betreffende imker of de BGC'er afhankelijk van de ingevulde contactgegevens op het formulier. De NVWA stelt een vervoersverbod in voor bijen in het gebied in een straal van 3 km rondom de besmettingshaard.
3. Het vervoersverbod wordt door het Ministerie van LNV gepubliceerd in de Staatscourant en op de website van de Rijksoverheid en de NVWA plaatst vervoersverbodborden in het desbetreffende gebied.
4. BGC'er informeert de landelijke imkerverenigingen (klik [hier](#) voor een overzicht) na bevestigde diagnose AVB. Dit aanspreekpunt zal de enige zijn voor contact met de media. Dit aanspreekpunt licht de lokale pers in middels een persbericht. Het persbericht is een oproep aan imkers in het gebied zich te melden voor onderzoek naar mogelijke besmetting met AVB.
5. De BGC'er gaat verder met B8 en maakt een inventarisatie van de standplaatsen van de bijenvolken binnen het gebied van het vervoersverbod met inachtneming van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Zo nodig vraagt de BGC'er extra hulp van andere BGC'ers in de omgeving voor de vervolgstappen.
6. De BGC'er heeft een set van benodigdheden (bestaande uit: AVB uitbraak formulieren, pen en papier, latex handschoenen, pincet, schaar, lucifers, plastic zakjes, zakken en bakjes voor monsters, keukenrol, overschoenen en wegwerp-overall, beschikbaar voor gebruik in geval van uitbraak. De BGC'er vraagt aanvullende beschermende kleding (overall, handschoenen en overschoenen) en eventueel een of meerdere testkits voor AVB en EVB, aan bij secretariaat/contactpersoon van de NBV/ Imkers Nederland. De testkits kunnen worden ingezet ter ondersteuning maar niet voor het maken van de doorslaggevende diagnose. Bij een verdenking van AVB moet altijd melding worden gemaakt bij de NVWA en de diagnose kan alleen vastgesteld worden na laboratoriumonderzoek door het NRL.
7. De BGC'er neemt contact op met de imker met de besmette bijenstand(en), geeft uitleg over de te volgen acties en verzamelt gegevens over eventueel reisgedrag van de imker met deze volken.
8. De BGC'er neemt contact op met alle imkers in het gebied van het vervoersverbod en geeft aanwijzingen over de controles die uitgevoerd moeten worden bij hun eigen volken (zie E).
9. De BGC'er vraagt na bij imkers of er nog andere imkers in de omgeving zijn die geen lid van een imkersvereniging zijn met inachtneming van de AVG.

D) Sanering van de besmette bijenstand en nacontrole

1. Op de besmette bijenstand met een door NRL geverifieerde AVB besmetting worden onder toezicht van de BGC'er de volken met klinische verschijnselen van AVB en andere verzwakte volken met geringe overlevings- of herstellkans 's avonds afgesloten en gedood door middel van afzwavelen door de desbetreffende imker. De volken zonder klinische verschijnselen hoeven niet afgezwaveld te worden. Bij deze volken moet de open kunstzwerm methode worden toegepast. Deze methode staat beschreven in protocol "[Stappenplan Open kunstzwerm methode](#)".
2. Van de volken die afgezwaveld zijn worden de volgende dag zo snel mogelijk de afgesloten bijenkasten, met alle ramen en bijen geruimd en in vuilniszakken gedaan. De ramen worden bij voorkeur voor verbranding aangeboden bij de vuilverbranding of anders ter plaatse onder toezicht oog van de BGC'er verbrand in een brandton (indien de omgeving van de bijenstand het toelaat). De kosten zijn voor de imker (zie ook onder H). Tijdens de sanering draagt de BGC'er wegwerpkleding.
3. De imkermaterialen (b.v. kastbeitel, raampjesheffer, enz.) dienen afgevlamd of met een sodaoplossing gereinigd te worden. Het is ter beoordeling van de BGC'er of het schoonmaken van de imkermaterialen onder toezicht oog van de BGC'er dient te gebeuren.
4. Raten met slingerbare honing van niet zichtbaar zieke volken kunnen worden afgenomen om te slingeren in een bijenvrije ruimte. Afnomen honing is alleen geschikt voor eigen consumptie op locatie, maar niet als bijenvoer (eventueel kan de was uitgesmolten worden voor kaarsen maar niet hergebruikt voor het maken van kunstraat). De uitgeslingerde ramen worden vernietigd of gereinigd volgens de methode beschreven onder D6.
5. Alle oude gebruikte broed- en honingramen in de opslag moeten ook vernietigd worden omdat daar ook sporen van AVB in kunnen zitten of gereinigd met een sodaoplossing van 6% (zie D6). Ook hier kan de was eventueel uitgesmolten worden voor kaarsen maar niet hergebruikt voor het maken van kunstraat.
6. Kasten en imkersmaterialen gebruikt bij de open kunstzwermmethode worden gereinigd in een ketel met een hete sodaoplossing (6%). Hierbij wordt 6kg soda opgelost in een ketel met 100 liter water en naar het kookpunt gebracht. De ramen en kastonderdelen worden hierin ondergedompeld en daarna schoongespoeld met een hogedrukpuit. Bij het reinigen wordt beschermende kleding gedragen bestaande uit dichte zuurvaste handschoenen, beschermbril en een schort. Er kan overwogen worden gebruikte ramen schoon te maken, maar bij twijfel is vernietigen van de raten het advies.
7. Wegwerpkleding van BGC'er wordt ter plaatse achtergelaten ter vernietiging.
8. Vier weken na de sanering worden in aanwezigheid van de BGC'er de volken op de bijenstand waar een besmetting was geconstateerd opnieuw gecontroleerd op AVB ziekteverschijnselen. De imker en de

BGC'er ondertekenen het formulier "[Tweede controle van bijenvolken op AVB na bevestigde uitbraak van AVB](#)" en stuurt deze naar de NVWA. De NVWA kan dan besluiten het gebied weer vrijgeven voor vervoer van bijen. Wordt er nog wel AVB verschijnselen aangetroffen, dan blijft het vervoersverbod gehandhaafd, start de procedure opnieuw en zal verdere sanering moeten plaatsvinden (herhalen vanaf B).

9. Na 3 maanden bezoekt de BGC'er de getroffen imker voor nazorg. Samen bekijken ze de bijenstand en evalueren ze het doorgelopen proces.

E) Controle bijenvolken binnen het gebied van het vervoersverbod

1. Imkers dienen alle bijenvolken te controleren op broedafwijkingen die op AVB kunnen duiden. Bij deze controle moet de BGC'er aanwezig en zal tijdens het bezoek wegwerpkleding dragen (wegwerppak, handschoenen en overschoenen) en wordt de instructie "[Hygiënische maatregelen bij bezoek aan een verdachte bijenstand](#)" in acht genomen. Indien er geen verdachte verschijnselen zijn waargenomen kan de wegwerpkleding na de inspectie achtergelaten worden voor de tweede inspectie na 4 weken. Gebruik tijdens de inspectie de instructiekaart "[Diagnose AVB](#)". Samen met de imker wordt de test op AVB (luciferproef en vergelijk met foto AVB) gedaan. Ook hier geldt dat de imker zelf zijn bijen behandelt en de te onderzoeken raten aan de BGC'er aanbiedt ter controle, op aanwijzing van de BGC'er. De BGC'er dient dus de ramen niet aan te raken, maar wel duidelijke aanwijzingen te geven welke de imker dient op te volgen.
2. Indien er geen klinische verschijnselen van AVB zijn aangetroffen vermeldt de imker dit op het formulier "[Eerste controle bijenvolken op AVB](#)" onder toezicht van de BGC'er. Het formulier wordt tweevoudig ingevuld, één exemplaar is voor de imker, het andere exemplaar houdt de BGC'er.
3. Deze controle en vastlegging van het resultaat hiervan wordt na 4 weken nogmaals herhaald. Hiervoor wordt het formulier "[Tweede controle van Bijenvolken op AVB](#)" gebruikt. Ook dit formulier in tweevoud invullen. Eén is voor de imker de andere houdt de BGC'er.
4. Op het formulier "[Overzicht uitgevoerde controles bij AVB uitbraak](#)" worden de adresgegevens, aantal gecontroleerde volken, standplaats volken en of er onlangs mee gereisd is van de bezochte imkers bijgehouden.
5. Worden er bij de eerste of tweede controle wel verdachte verschijnselen gezien dan wordt dit gemeld bij de NVWA en neemt de imker onder toezicht van de BGC'er een monster vermoedelijk besmet broed af. Resultaat van onderzoek monsters duurt weer ca. 5 werkdagen. Blijkt ook dit monster positief op AVB te zijn dan kan dit leiden tot aanpassingen/uitbreidingen van het vervoersverbod. Het protocol zoals vermeld onder B treedt weer in werking.

F) Vrijgave gebied

1. Als zowel bij de gesaneerde bijenstand(en) als bij de overige volken in de omgeving bij de tweede controle na 4 weken geen verschijnselen van AVB meer zijn aangetroffen, zal de BGC'er dit melden aan de NVWA onder toezending van de getekende verklaringen van de imkers en de BGC'er.
2. Uit deze verklaringen kan de NVWA afleiden dat de ziekte is bedwongen en het gebied AVB vrij is. Vervolgens kan de NVWA het gebied weer vrijgeven voor het vervoer van bijen en zal dit o.a. (laten) publiceren in de Staatscourant en op de internetsite van de Rijksoverheid. Ook stelt de NVWA hiervan de contactpersonen van de imkerorganisaties op de hoogte.

G) Verplaatsing van bijenvolken voor bestuiving

1. Professionele imkers die hun volken willen inzetten voor bestuiving in een wegens AVB gesloten gebied dienen contact op te nemen met het NVWA om toestemming te vragen voor verplaatsing van de bijenvolken. De NVWA zal mogelijke verplaatsing per individueel geval bekijken.

H) Taken BGC'er en vergoeding onkosten

1. De taken van de BGC'er zijn in formulier "[Stappenplan werkvolgorde van de BGC'er bij verdenking van AVB](#)" samengevat. Zowel de NBV als Imkers Nederland kennen een regeling voor het vergoeden van onkosten van de BGC'er. Zie hiervoor de regeling van de desbetreffende imkersverenigingen.